

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI TOPLUM İÇİN BİLGİLENDİRME DİZİSİ (2024/2025-5)

11 EKİM DÜNYA KIZ ÇOCUKLARI GÜNÜ (2024)

Birleşmiş Milletler Dünya Nüfus Beklentileri (*World Population Prospects*) raporuna göre dünyada 18 yaş altında toplam 2,42 milyar çocuk bulunmakta ve bunların 1,17 milyarlık kısmını kız çocukları oluşturmaktadır.¹ Türkiye’de ise Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre 2023 yılında 22,2 milyon çocuğun bulunduğu ve bunun %48,7’sini kız çocuklarının oluşturduğu belirtilmiştir.²

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu dünya üzerindeki kız çocuklarının haklarının korunması ve karşılaştıkları zorluklara dikkat çekilmesi amacıyla 19 Aralık 2011’de 11 Ekim gününü “Uluslararası Kız Çocuğu Günü” (*International Day of the Girl Child*) olarak ilan etmiştir.³ Bu özel gün, ülkemizde “Dünya Kız Çocukları Günü” adıyla kutlanmaktadır. Bu özel günde 2012 yılından itibaren “Çocuk yaşta evliliklere son verilmesi”, “Kız çocuklarının eğitiminin iyileştirilmesi”, “Ergen kızların güçlendirilmesi, Şiddete son verilmesi”, “Güçlü kızlar, güçlü yarınlar”, “Kızların gelişmesi=Hedefin ilerlemesi”, “Krizler öncesi, sırası ve sonrasında kızların güçlendirilmesi”, “Benim sesim, eşit geleceğimiz”, “Zamanımız şimdi-haklarımız, geleceğimiz” ve son olarak 2023 yılında “Kız çocuklarının haklarına yatırım: Bizim liderliğimiz, bizim iyi halimiz” temaları işlenmiştir. Bu yılın teması ise “Kız Çocuklarının Gelecek Vizyonu” olarak belirlenmiştir.^{4,5}

“Kız Çocuklarının Gelecek Vizyonu” hem acil eylem ihtiyacını hem de kız çocuklarının seslerinin ve geleceğe yönelik vizyonlarının gücünden kaynaklanan kalıcı bir umudu ifade etmektedir. Bugünün kız çocukları iklim değişikliğinden, çatışmalardan, yoksulluktan ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden orantısız bir şekilde etkilenmektedir. Halen çok sayıda kız çocuğu birçok haktan mahrum bırakılmakta, tercihleri kısıtlanmakta ve gelecekleri sınırlandırılmaktadır. Bunlara karşın son zamanlardaki araştırmalar ise kız çocuklarının gelecekte umutlu olduğunu göstermektedir. Kız çocukları, tüm kız çocuklarının korunduğu, saygı gördüğü ve güçlendirildiği bir dünya vizyonunun gerçekleşmesi için harekete geçmektedirler; ancak bu vizyonu tek başlarına gerçekleştirmeleri mümkün gözükmemektedir. Kız çocukları, onların ihtiyaçlarını dinleyip bunlara yanıt verecek bir desteğe ihtiyaç duymaktadırlar. Kız çocuklarının bu desteği almasıyla ailelerin, toplumların ve ekonomilerin daha güçlü olacağı öngörülmektedir.⁶

Dünyada kız çocuklarının genel durumuna bakıldığında, 20-24 yaş arasındaki her beş genç kadından birinin çocukken evlendirildiği; bir partneri olan ya da evli olan her dört adölesan kızdan birinin cinsel ya da fiziksel istismara maruz kaldığı; küresel olarak adölesanlardaki yeni HIV enfeksiyonlarının %75’inin kızlarda görüldüğü; her üç adölesan kızdan birinde anemi olduğu; her dört adölesan kızdan birinin herhangi bir eğitim, istihdam ya da öğretimde yer almadığı saptanmıştır.⁴

¹ United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division (2024). World Population Prospects 2024

² Türkiye İstatistik Kurumu. İstatistiklerle Çocuk, 2023. [İnternet] <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Istatistiklerle-Cocuk-2023-53679> Erişim: 6.10.2024

³ Birleşmiş Milletler Genel Kurulu. 66/170. International Day of the Girl Child. [İnternet] <https://documents.un.org/doc/undoc/gen/n11/469/02/pdf/n1146902.pdf?OpenElement> Erişim: 6.10.2024

⁴ UNICEF. Girls’ Vision for the Future - International Day of the Girl 2024 [İnternet] <https://www.unicef.org/gender-equality/international-day-girl> Erişim: 6.10.2024

⁵ Özden ME, Gök K, Paksoy Erbaydar N. Dünya Kız Çocukları Günü (2023) HÜTF Halk Sağlığı AD Toplum İçin Bilgilendirme Serisi 2023/2024-4 [İnternet] [https:// halksagligi.hacettepe.edu.tr/](https://halksagligi.hacettepe.edu.tr/) Erişim: 6.10.2024

⁶ United Nations. International Day of the Girl Child [İnternet] <https://www.un.org/en/observances/girl-child-day> Erişim: 6.10.2024

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI TOPLUM İÇİN BİLGİLENDİRME DİZİSİ (2024/2025-5)

Türkiye'deki kız çocuklarının genel durumuna bakıldığında, TÜİK'in 2023 yılına ait verilerine göre doğuştan beklenen yaşam süresinin kadınlarda 80,3 yıl olduğu; beş yaş net okullaşma yüzdesinin kız çocukları için %84,7 olduğu; ortaöğretim okul tamamlama yüzdesinin kız çocukları için %81,8 olduğu; örgün eğitime devam eden öğrencilerin %48,4'ünün kız öğrenciler olduğu; özel eğitim alan öğrencilerin %36,7'sinin kız öğrenciler olduğu; kız çocukların işgücüne katılma yüzdesinin %11,5 olduğu; 16-17 yaş grubundaki kız çocuklarının resmi evlenmelerinin toplam evlenmeler içindeki yüzdesinin %1,9 olduğu; 2009-2022 yılları arasında bebek ölüm hızının kız bebekler için binde 13,1'den binde 8,4'e düştüğü ve aynı dönemdeki beş yaş altı ölüm hızının kız çocukları için binde 16,8'den binde 10,2'ye düştüğü saptanmıştır.⁷ Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması (TNSA) 2018'e göre ilkokulu bitirmiş kadınların yaklaşık %20'sinin ergenlik döneminde çocuk sahibi olmaya başladığı, bu sıklığın lise ve üzeri eğitim alanlarda yaklaşık %1 olduğu, refah arttıkça ergenlik çağında çocuk sahibi olma sıklığının azaldığı görülmüştür.⁸

Dünya liderleri tarafından 2015 yılında kabul edilen 17 Sürdürülebilir Kalkınma Amacı, sürdürülebilir ve kimseyi geride bırakmayacak bir ilerlemenin yol haritasını oluşturmaktadır. Toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve kadınların güçlendirilmesi, 17 hedefin her birinin ayrılmaz birer parçasıdır. Ancak tüm hedeflerde kadınların ve kız çocuklarının hakları güvence altına alındığında adalet ve kapsayıcılığa, herkes için çalışan ekonomilere ve ortak çevrenin sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşılabilir.⁹

Dünya Kız Çocukları Günü, kız çocuklarının karşılaştığı zorlukların ele alınmasına, kız çocuklarının güçlendirilmesine ve insan haklarının yerine getirilmesinin teşvik edilmesi ihtiyacına dikkat çekmektedir. Ergenlik çağındaki kız çocukları yalnızca bu kritik yıllarda değil, birer yetişkin olduklarında da güvenli, eğitilmiş ve sağlıklı bir yaşam sürdürme hakkına sahiptir. Ergenlik yıllarında etkili bir şekilde desteklendikleri takdirde kız çocukları hem bugünün güçlenmiş kızları hem de yarının çalışanları, anneleri, girişimcileri, rehberleri, aile büyükleri ve siyasi liderleri olarak dünyayı değiştirme potansiyeline sahip olacaktır. Kız çocuklarının potansiyellerinin farkına varılmasına yönelik bir girişim bugün onların haklarını korumakta ve insanlığın yarısının iklim değişikliği, çatışma, ekonomik kalkınma, hastalıkların önlenmesi ve küresel sürdürülebilirlik sorunlarının çözümünde önemli bir ortak olduğu daha adil ve refah içinde bir gelecek vaat etmektedir. Girişimciler, yenilikçiler ve küresel hareketlerin başlatıcıları olarak kız çocukları, kendileri ve gelecek nesiller için uygun bir dünya inşa etmektedir.^{9,10}

⁷ Türkiye İstatistik Kurumu. İstatistiklerle Çocuk, 2023. [İnternet] <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Istatistiklerle-Cocuk-2023-53679> Erişim: 6.10.2024

⁸ Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü. (2019). 2018 Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı ve TÜBİTAK, Ankara, Türkiye

⁹ United Nations. International Day of the Girl Child [İnternet] <https://www.un.org/en/observances/girl-child-day> Erişim: 6.10.2024

¹⁰ UNESCO. International Day of the Girl [İnternet] <https://www.unesco.org/en/days/girl-child> Erişim: 6.10.2024